

DECIZIA PENTRU CARIERĂ - DETERMINANTA REALIZĂRII PROFESIONALE

Aida COTRUȚA

Universitatea de Stat din Moldova

O societate de succes, construită pe cunoaștere și formare de noi atitudini și capacități, are nevoie de acces larg la oportunitățile de educație, de învățare pentru a face față schimbărilor sociale ale secolului XXI. Potențialul uman individual are capacitatea de a se adapta noilor tehnologii și nevoilor piețelor, și este esențial pentru o economie competitivă și dinamică, ținând cont de nivelul personal de educație. Aceste aspecte trebuie să țină cont de progresul științific și tehnologic, ceea ce pune în fața tuturor noi cerințe și o formare profesională de calitate.

Alegerea domeniilor de formare profesională sunt deseori puternic accentuate de influențele sociale și parentale. Aceste influențe se datorează statutului părinților, legăturilor afective intra-familiale sau relațiilor intercolegiale, care devin factori importanți și determină rezonanța și impactul acestora în alegerea carierei. Cele din urmă încearcă să influențeze decizia carierei beneficiarului, deseori având la bază argumente fundamentate pe experiențe trăite. În acest mod, decizia conștientă pentru carieră vine odată cu maturitatea beneficiarului, care reflectă disponibilitatea personală de a lua decizii corecte în raport cu formarea profesională.

Cuvinte-cheie: *decizie pentru carieră, educație pentru carieră, triada carierei vreau-pot-trebuie.*

CAREER DECISION DETERMINANT OF PROFESSIONAL ACHIEVEMENT

A successful society, built on knowledge and the forming of new attitudes and skills, needs wide access to educational and learning opportunities to face the social changes of the 21st century. Individual human potential has the capacity to adapt to new technologies and business needs, and is essential for a competitive and dynamic economy, taking into account personal educational background. These aspects must take account of scientific and technological progress, which places new requirements and quality training in front of everyone.

The choice of training areas is often strongly shaped by social and parental influences. These influences are due to parental status, intra-familial emotional ties or inter-school relationships, which become important factors and determine their resonance and impact on career choice. The latter try to influence the beneficiary's career decision, often based on arguments founded on lived experiences. In this way, the conscious career decision comes with the maturity of the beneficiary, which reflects personal disposition to make the right decisions in reference to vocational training.

Keywords: *career decision, career education, the career triad want-can-need.*

Introducere

Normele sociale acționează puternic și în multiple direcții asupra alegerilor personale cu privire la carieră, care influențează stilul de viață. Astfel, decizia pentru carieră rămâne a fi un element esențial al proiectării carierei și este factor important în alegerea domeniului de formare profesională. Acest subiect devine de actualitate majoră mai cu seamă în perioada concursului de admitere, atunci când decizia pentru carieră deseori este lipsită de judecată și fermitate. Acest fapt a condus la inițierea unui mic experiment cu privire la alegerea domeniilor de formare profesională. Experimentul a derulat în perioada concursului de admitere, iar participarea beneficiarilor a fost benevolă.

Pentru prima etapă, în depunerea cererilor pentru admitere la studii superioare de învățământ, respondenții au indicat toate specialitățile dorite în ordinea priorităților. Ulterior, candidații au fost invitați să parcurgă procesul de consiliere în carieră online pe platforma educațională e-Cariera, organizat centralizat, în biblioteca Universității de Stat din Moldova. În procesul de consiliere pentru carieră candidații au fost ghidați prin mecanismul de proiectare a carierei online pe platforma educațională e-Cariera:

- să completeze teste pentru descoperirea potențialului individual și să descopere valorile de muncă;
- să se informeze despre specialitățile din cadrul USM în raport cu potențialul individual;
- să parcurgă etapele deciziei pentru carieră, argumentând opțiunea profesională.

Activitățile realizate s-au raportat la obiectivele proiectării carierei, cu privire la *autocunoaștere; informarea* despre ofertele educaționale; *luarea deciziei pentru carieră, tranziția la locul de muncă* [3]. La finele etapelor de proiectare a carierei online beneficiarii au obținut portofoliul de carieră, ce le-a oferit o sinteză a rezultatelor acestora. La solicitare, candidații au beneficiat de consiliere individuală pentru carieră, pentru interpretarea rezultatelor portofoliului.

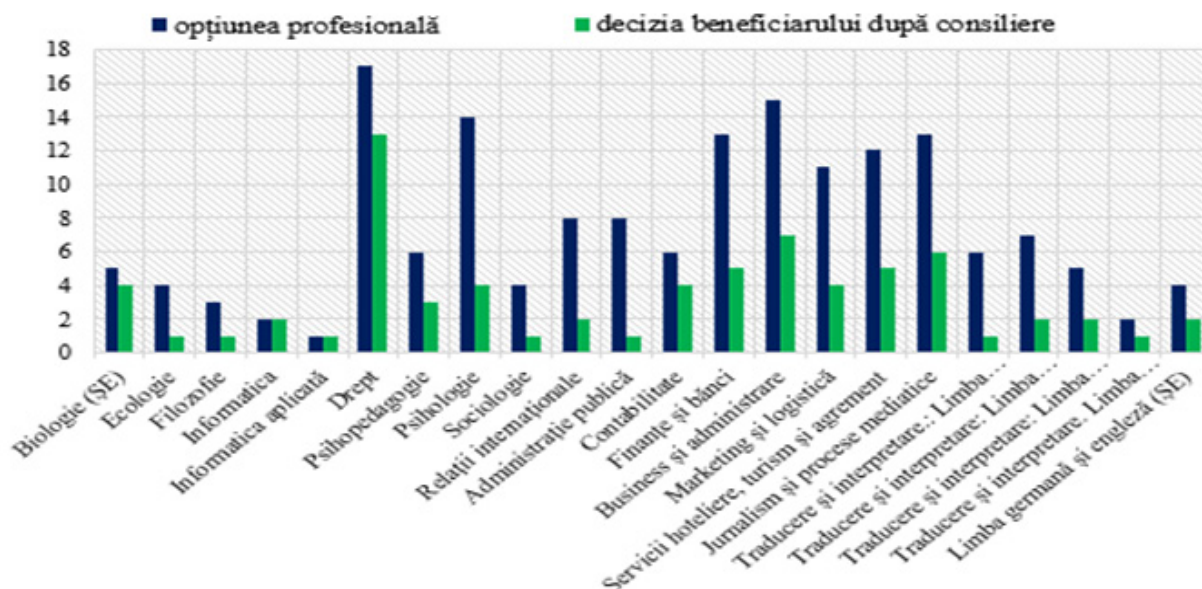
Conform condițiilor experimentului, după consilierea individuală, candidații urmau să completeze același chestionar (pre și post test), cu referire la opțiunea profesională pentru care optează, după procesul de proiectare a carierei online.

În aceeași ordine de idei, *diagrama 1*, reprezintă rezultatele ce reflectă schimbările, care au avut loc în urma consilierii carierei online. Menționăm că *opțiunea profesională* a fost luată în calcul indiferent de prioritatea ei în cererea pentru admitere, fiind marcată în diagramă prin culoarea albastră [1].

Cele mai multe solicitări s-au înregistrat pentru specialitățile:

- drept – 17 respondenți;
- psihologie – 14 respondenți;
- finanțe și bănci – 13 respondenți;
- business și administrare – 15 respondenți;
- marketing și logistică – 11 respondenți;
- servicii hoteliere, turism și agrement – 12 respondenți;
- jurnalism și procese mediatice – 13 respondenți;
- comunicare și relații publice – 10 respondenți.

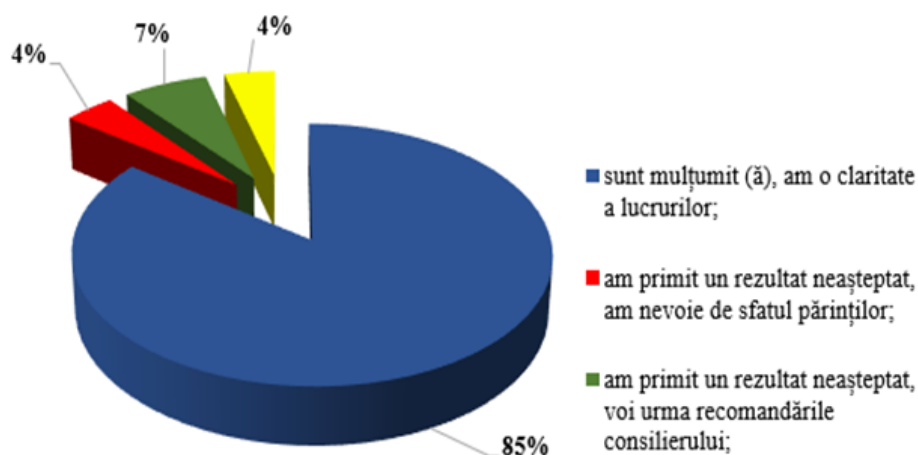
Diagrama 1. Reflectarea diferenței dintre opțiunea profesională și decizia pentru carieră.

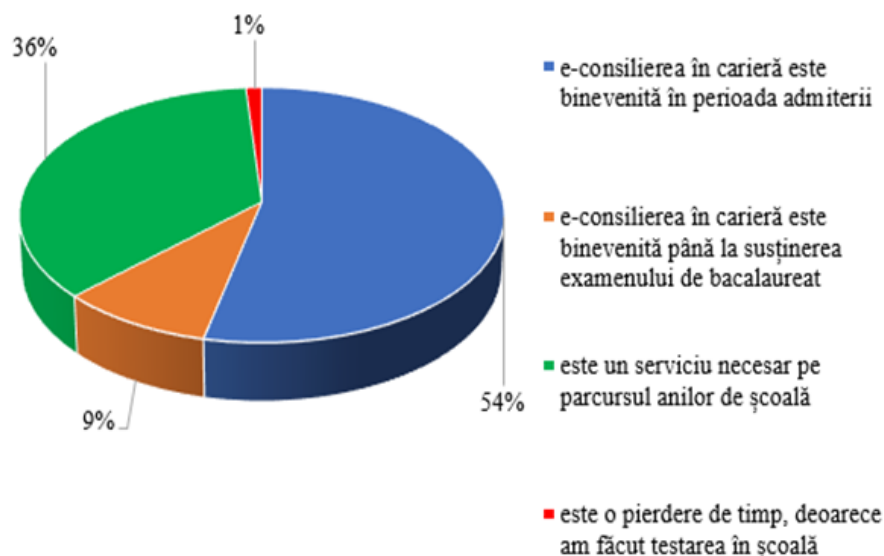
În urma consilierii, conform criteriului din chestionar, beneficiarului i se solicita să decidă asupra unei specialități, în funcțiile de rezultatele obținute în urma testării.

Astfel, putem observa că rezultatele după testare s-au modificat considerabil păstrându-și poziția cu mici modificări doar facultatea de Drept.

La etapa de finalizare a procesului de consiliere în carieră, pe lângă decizia pentru carieră, ne-am propus să evaluăm percepția utilizatorului cu privire la utilitatea serviciului de consiliere în carieră în format online. Astfel 85% din respondenți s-au arătat mulțumiți de consilierea pentru carieră în format online, 7% deși au primit un rezultat neașteptat, vor urma recomandările consilierului. O altă categorie din respondenți, în jur de 4%, au primit rezultate neașteptate în urma consilierii și au nevoie de sfatul părinților, pe când celelalte 4% au rămas confuzi și au nevoie de informații suplimentare (Diagrama 2).

Diagrama 2. Reflectarea rezultatelor cu privire la percepția beneficiarilor privind consilierea online.

Am considerat importantă și părerea participanților privitor la perioada binevenită pentru ghidarea în carieră. O bună parte din tineri au simțit necesitatea ghidării în carieră în perioada școlarității, iar lipsa acestui serviciu le-a creat o stare de confuzie, în momentul luării deciziei pentru carieră. Totodată, categoria de beneficiari, candidați la admitere și studenți, au apreciat importanța și necesitatea consilierii în carieră prin raportarea la etapa luării deciziilor privind perspectiva formării profesionale sau a angajării. Diagramele de mai jos scot în evidență aprecierea de către beneficiari a utilității serviciului de consiliere în carieră în format online.

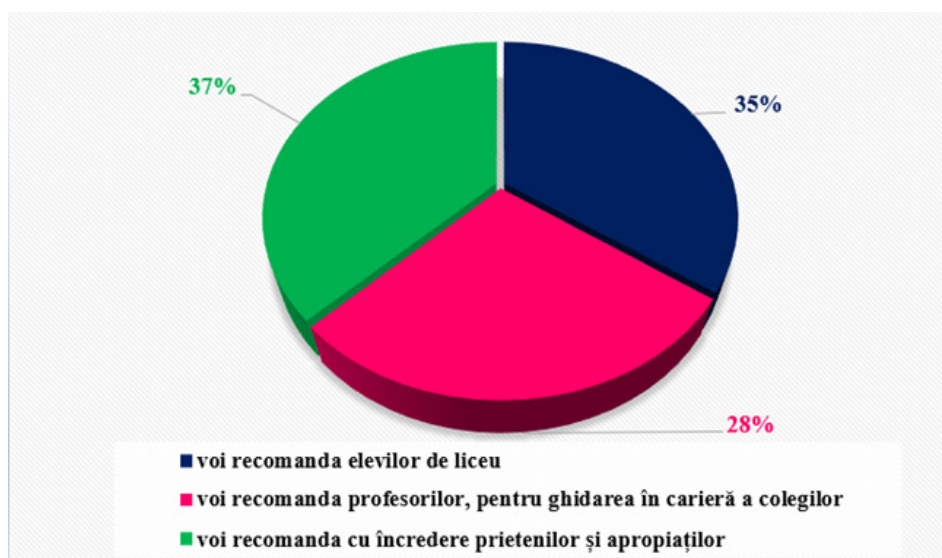
Diagrama 3. Perioada de implicare în consilierea pentru carieră în format online.

Supozițiile înaintate s-au confirmat și prin rezultatele care reflectă *utilitatea serviciului de consiliere în carieră online*. În *diagrama 3*, observăm că 54% din respondenți consideră *e-consilierea binevenită în perioada admiterii*, 36% din respondenți au simțit acest *serviciu necesar pe parcursul anilor de studii*, 9% consideră *e-consilierea binevenită până la examenul de bacalaureat*, iar 1% din respondenți au considerat acest *serviciu de consiliere în carieră inutil*.

În prima etapă de aplicare a programului de consiliere în carieră online, respondenții recomandau, din propria inițiativă, testarea online persoanelor apropiate. Am apreciat acest gest ca apreciere a serviciului oferit, fapt demonstrat și prin rezultatele obținute, reflectate în *diagrama 4*: 37% de respondenți au considerat foarte important serviciul, astfel îl vor recomanda cu încredere prietenilor și apropiaților; 35% de respondenți au simțit necesitatea acestui serviciu în perioada de liceu, iar 28% de respondenți au considerat foarte important serviciul pentru profesori, în scopul ghidării în carieră a colegilor. Cu toate acestea, cali-

ficativul *nu știu*, fie indică gradul de insatisfacție față de procesul de consiliere, fie starea de confuzie pe care o are respondentul în urma rezultatelor obținute. Tindem să credem mai mult spre ultimul argument, deoarece, gradul de utilitate a serviciului de consiliere în carieră online, la calificativul *serviciu inutil, nimic deosebit* nu a obținut nici un punctaj.

Diagrama 4. Aprecierea utilității serviciului de consiliere în carieră în format online.

Reperete teoretice ale procesului de ghidare și proiectare a carierei pun un accent deosebit pe relația dintre sfera afectiv - emoțională, cea psihomotorie și volitiv acțională. Pentru menținerea nevoii și dorinței de a-și proiecta cariera în următoarele etape ale vieții este important nivelul satisfacției beneficiarilor în raport cu următoarele etape ale vieții, este important nivelul satisfacției beneficiarilor în raport cu experiența trăită, prin implicarea în procesul de consiliere pentru carieră în format online.

Rezultatele constatate sunt în același timp un indicator al funcționalității constructului conceptual platforma educațională e-Cariera, elaborat de către noi, o dovadă a necesității și utilității consilierii în carieră online, prin intermediul utilizării platformei electronice, prin care am reușit formarea competenței de proiectare a carierei în format online.

Totodată, ținând cont de obiectivele proiectării carierei, *decizia pentru carieră* conturată prin triada carierei *vreau-pot-trebuie*, accentuează factorii decizionali personali, cum ar fi *dorințele, caracteristicile psihologice, abilitățile beneficiarului, dar și nevoile societății*, care trebuie raportate reciproc pentru atingeră finalităților de carieră [2].

Unde „*Vreau*” - indică „*aspirațiile*” realizărilor profesionale:

- intențiile profesionale ale persoanei care alege o specialitate/ocupație;
- interesele sale în anumite domenii de activitate;
- motivele care au determinat această alegere.

Termenul „*pot*” reprezintă competențele, cunoștințele și abilitățile reale ale beneficiarului și devine un spațiu al posibilităților determinat de:

- nivelul real de dezvoltare a abilităților generale și
- a abilităților speciale (muzicale, sportive, artistice etc.) dezvoltate suplimentar (într-o școală de muzică sau de sport);
- aptitudini, precum și particularitățile psihofiziologice personale.

Termenul „*trebuie*” reflectă nevoile societății, ceea ce ne oferă o claritate amplă asupra profesiilor din piața muncii și reflectă cererea pentru jobul garantat, dar care solicită intervenție personală minuțioasă.

În acest context, **concluzionăm**: formula *vreau-pot-trebuie*, solicită compatibilitatea tuturor parametrilor menționați pentru o determinare profesională fermă și o alegere corectă, ceea ce solicită o intervenție de calitate ținând cont de obiectivele proiectării carierei beneficiarului.

Referințe:

1. ȘEVCIUC, M., TRIBOI, I. *Metodologia cercetării și statistica aplicată în psihologie și pedagogie*. Chișinău: CEP USM, 2013, 160 p.
2. МЕЛИЯ, М. Хочу – Могу – Надо. Узнай себя и действуй! Издательство Эксмо, 2020, p. 272. ISBN 9785041172596.
3. WATTS, A.G. *Why career guidance matters for public policy*. Paper prepared for the OECD Career Guidance Policy Review, Organisation for Economic Cooperation and Development. Paris, 2002.

Date despre autor:

Aida COTRUȚA, doctorandă, lector universitar, Departamentul Științe ale Educației, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: aida.kotruta@gmail.com

ORCID: 0009-0004-7549-5295

Prezentat la 15.03.2023